

KALENTERIMAAILMAN KUULUMISIA No 27 * Kevät 2011

Suomen Luonnonvalokuvaajat ry:n kalenteria koristaa Esko Pitkäsén mestarikuva vauhdikkaasta jäniksestä.

KESÄAIKA KISMITTÄÄ

Almanakkatoimistoon tulee joka kevät huomautuksia, että maaliskuun lopulla meiltä ovat menneet allakoissa auringon nousut ja laskut sekaisin. Kun muistutamme kysyjille, että kesäaika alkaa maaliskuun lopussa ja kaikki kellonajat hyppäävät sen takia tunnilla, on kommentti: "Ai juu, niinhän se olikin."

Toisiin ihmisiin kesäajan alkaminen vaikuttaa voimakkaasti. Tänä keväänä meille tullessa viestissä valitettiin: "Minun on erittäin vaikeaa sopeutua kesäaikaan. Työtehoi kärsii huomattavasti ja olen tapaturma-alttiimpi silloin, kun en ole pystynyt lepäämään tarpeeksi. Vaikka kuinka yrittäisi illalla käydä aiemmin nukkumaan, niin kelloon katsominen saa asian tuntumaan naurettavalta."

Kesäaika on ollut käytössä myös Venäjällä 1980-luvun alusta alkaen. Kellojen siirtelyn haitalliset vaikutukset saivat Venäjän presidentin Dmitri Medvedevin tekemään päätöksen, että tämän kevään jälkeen siirtely saa Venäjällä riittää. Koko maa muuttaa pysyväan kesäaikaan eikä ensi syksynä enää palaa normaaliaikaan.

Tästä lähtien aikaero Venäjän ja Suomen välillä on kesällä yksi tunti kuten ennenkin, mutta talvella kelloja joudutaan rukkaamaan kahdella tunnilla eteenpäin, kun mennään rajan yli itänaapuriin.

Lehdissä ehdittiin jo pohdiskella sitä, tuleeko kahden tunnin aikaerosta ongelmia. Mutta sama kahden tunnin ero, vaikka toiseen suuntaan, on esim. Englantiin lennettäessä. Ja Thaimaahan lähtijät joutuvat lentokoneessa siirtämään kellojaan paljon useamman tunnin eteenpäin.

Kellojen siirtely ja aikaeroihin totuttelu on globaalissa nykymaailmassa arkipäivää. Venäjän päätös ei suomalaisia pahemmin heilauta.

Euroopan unionissa noudatetaan yhtenäistä kesäaikakäytäntöä ja sen muuttaminen vaatisi kaikkien EU-jäsenmaiden yhteisen päätöksen. ☺

KALENTERIPAINOKSET SULAVAT S. 2

DAVID HERLITZ, 1600-LUVUN AHKERIN ALLAKANTEKIJÄ S. 3

Kalenterimaaailman kuulumisia ISSN 1455-8823
Almanakkatoimiston tiedotuslehti ilmestyy 2 kertaa vuodessa
Vastaava toimittaja Heikki Oja, taitto Arja Latvala
Julkaisija Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy,
Yliopiston almanakkatoimisto, PL 14, 00014 Helsingin yliopisto
Käyntiosoite Teollisuuskatu 23 A (kevääseen 2012 asti)
Puh. (09)1912 2942 GSM 040 553 1864
Sähköposti almanakka@helsinki.fi
Internet <http://almanakka.helsinki.fi>
Tekstin lainaaminen on sallittua jos lähde mainitaan.

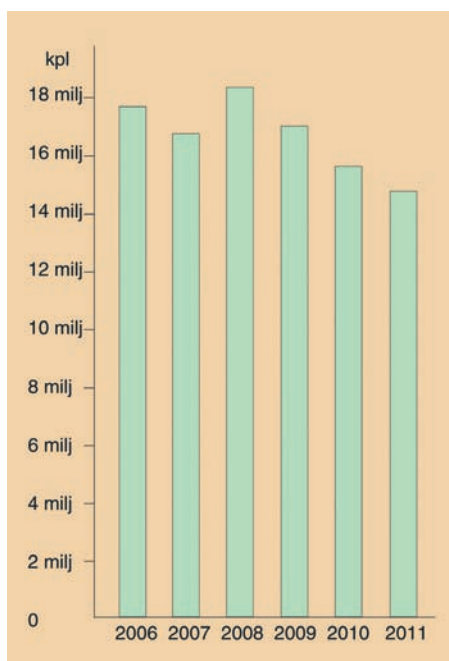

KALENTERIPAINOKSET SULAVAT

Suomessa tehtyjen kalenterien määrät laskivat jo kolmantena peräkkäisenä vuonna. Tällä kertalla laskua edellisvuodesta oli lähes miljoona kalenterikappaletta. Osa laskusta menee varmasti taantumän piikkiin, mutta osa voi olla kalenterimailman yleistä laskevaa trendiä.

Oheiseen piirroksen on merkitty arvio Suomessa tehtyjen kalenterien lukumäärästä kalenterivuosi-kerroille 2006–2011. Mukana ovat kaikki kalenterit, niin nimipäivälliset muistiinpano- ja seinäkalenterit kuin nimipäivättömät lompakko- ja palvelukalenterit.

Vielä 1990-luvulla ja 2000-luvun alkuvuosina Suomessa tehtiin tasaiseen tahtiin 16–18 miljoonaa kalenteria joka vuosi. Kuvioista näkyvä vuosikerran 2008 huippu syntyi miljoonasta ylimääräisestä kalenterista, joita Fonecta kokeili puhelinluetteloiden välissä. Mutta sitten alkoi lasku. Vuosikerran 2009 määrä oli 17

Suomessa tehtyjen kalenterien lukumäärät vuosikerroille 2006–2011. Arviot perustuvat Yliopiston almanakkatoimiston saamiin painosmääräilmoituksiin.

miljoonaa, vuosikerran 2010 enää 15,7 miljoonaa ja vuosikerran 2011 ensimmäistä kertaa kymmeneen vuosiin alle 15 miljoonan.

Jos liuku jatkuu seuraavina vuosina samanlaisena, ovat paperikalenterit vuonna 2030 pienipainoksisia luksustavaroita.

Pienenevät painokset ja kalenterimäärät ovat myrkyä kustantajille. Yksi mahdollisuus paikkaamiseen on ottaa myyntiin muitakin tuotteita. Vanhan Ajaston raunioille perustettu Ajasto Paperproducts myy uuden nimensä mukaisesti paljon muitakin paperitavaraa. Ja Burden edustaja Suomessa on espoolainen Paperdreams, jolle kalenterit ovat vain yksi tuote muun paperin joukossa.

Supistuvaa kalenterikakkua jaettiin viime vuonna taas hieman uudella tavalla. Kalenterien lukumäärässä mitaten Ajasto pysyi selvästi kärjessä, mutta ero muihin pieneni edelleen. Selvimpiä menestyjiä olivat Time/system ja CC kalenteripalvelu, joiden osuudet – ja myös tehtyjen kalenterien lukumäärät – kasvoivat edellisvuodesta reilusti.

Kakkua riitti jaettavaksi myös perinteisten kalenterifirmojen ulkopuolelle. Esimerkiksi Kirjapaino Jaarli sieppasi jonkin suuripainoksien järjestökalenterin. Myös Lönnberg Kalenterit paransi asemiaan edellisvuodesta. Jatkossa Lönnberg Kalentereita johtaa uusi mies, Pasi Valjakka, kun Yrjö Franssila siirtyy muihin tehtäviin.

Otava-konserni jatkoi vakaata kulkuaan eikä sen kalenteritoiminta hetkahtanut sen enempää lamasta kuin kilpailijoiden voimasuhteiden muutoksesta. Myös Ässä-Konsultit jatkaa hyvää työtään pienten apteekkikalenterien parissa, vaikka onkin saanut reviiirilleen jo useita kilpailijoita.

Henkilökohtaisten kalenterien markkinat laajenevat vakaasti. Suu-

"JOS SAMA LIUKU JATKUU, OVAT PAPERIKALENTERIT VUONNA 2030 LUKSUSTAVAROITA."

Jari Sillanpää ja Antti Tuisku tekivät molemmat oman kalenterin.

Majakkaseura jatkaa jo perinteiseksi muodostunutta komeaa vaakamallista kalenteriaan.

Eduskuntavaalit näkyivät myös kalente-
reissa. Keskustan Keski-Suomen piirin ka-
lenterissa oli vanhoja vaalijulisteita.

Klassisten A3-jul-
kaisujen
rinnalle on
noussut
joukko
pienempiä
ja neliö-
mäisem-
piä ka-
lentereita.
Kuvassa
Paletin
Marjolein
Bastin
-kalenteri.

Ässä-
Konsult-
tien
pienet
apteekki-
kalenterit
jatkatvat
voittokul-
kuaan,
vaikka
ovatkin
saaneet
jo useita
kilpaili-
joita.

rimmat valmistajat kasvattivat kalen-
terimääriään edellisvuodesta kym-
meniä prosentteja. Selväksi mark-
kinajohtajaksi on noussut Ifolor, ja
Eirikuva tulee hyvänä kakkosena.
Lukumäärät eivät tietenkään vielä
kilpaile samassa sarjassa kuin nor-
maalit painetut kalenterit. Henki-
lökohtaisia kuvakalentereita tehtiin
Suomessa tälle vuodelle suuruus-
luokaltaan 100 000 kpl, painettuja
seinäkalentereita lähes kymmenen
miljoonaa.

Pudotus kalenteripainoksissa kos-
kee eniten tasku- ja muistiinpanoka-
lentereita, jotka hiljalleen korvautu-
vat sähköisillä välineillä. Kuvakalen-
terit näyttävät sen sijaan pitävän hy-
vin pintansa. Almanakkatoimistoon
tuli toinen toistaan kauniimpia ja
herttaisempia kalentereita vuosiker-
rälle 2011.

Seinäkalenterien keskimääräinen
senttimetrikoko on ehkä hieman
pienenemässä, koska pienemmät
kalenterit ovat halvempia valmistaa
ja helpompia käsitellä ja postittaa.
Mutta paljon löytyy myös suuria ja
näyttäviä kalentereita, joissa on hy-
viä ideoita ja hohtavia värikuvia. Sel-
laisia kalentereita ei helposti näyttö-
ruuduilla korvata.

Talouden taantumana ei enää odo-
teta pahemmin tuntuvan kalenteri-
markkinoilla. Vielä viime vuoden
alkupuolella tilauksia tehtiin hyvin
varovasti ja painosmäärissä pihistel-
tiin. Loppuvuonna taantuma hellitti
ja tahti muuttui rohkeammaksi. Se
antaa toivoa paremmasta alkaneelle
vuodelle. ☺

David Herlitz tunnettiin myös nimellä Her-
licius. (Kuva Wikipedia/Porträtdatenbank
der Franckeschen Stiftungen).

In Effigie DOCTORIS DAVIDIS HERLITZII,
Medici, Astronomi, Poete.

HERLITZII hunc valrup oratio gravitate decoro,
Clarus ingenio, promptus & eloquio.
Hinc Phœbus citharum, medius Pœdanius herbas
Pœtigit, Vaniæ pandir ad Afræ viam.
Munera magna Dei spectans bona vota precare,
Vt longum doctus profectus HERLITZII.

DAVID HERLITZ, 1600-LUVUN AHKERIN ALLAKANTEKIJÄ

KUN SUOMALAINEN SIGFRID
FORSIUS TEKI 1600-LUVUN
ALUSSA ALMANAKKOJA
15 VUODEN AJAN, PISTI HÄ-
NEN KILPAILIJANSA DAVID
HERLITZ VIELÄ PAREMMAK-
SI. HERLITZIN ALLAKOITA
LUETTIIN RUOTSISSA YLI
NELJÄNKYMMENEN VUODEN
AJAN. HÄN OLI KOKO 1600-
LUVUN TUOTTELIAIN ALLA-
KANTEKIJÄ.

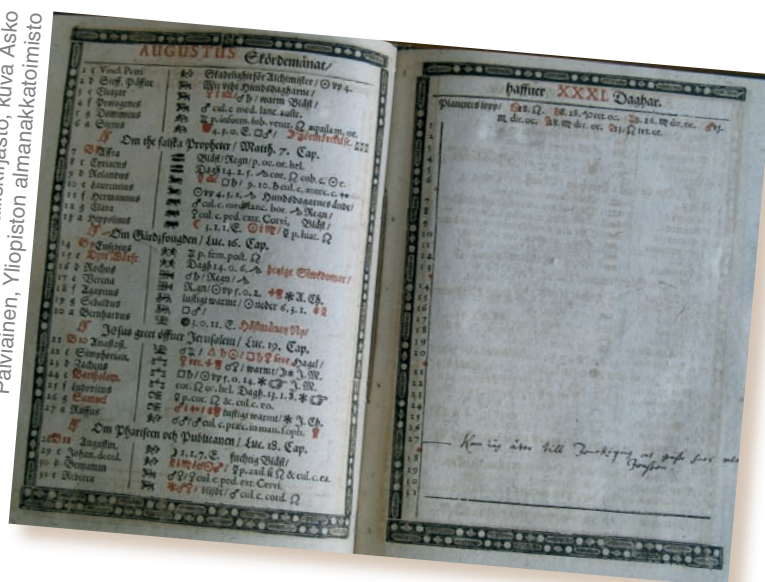
David Herlitz (joka tunnetaan
myös latalalaisella nimellä
Herlicius) eli pitkän, työn-
täyteisen ja kirjavan elämän. Hän
syntyi saksalaisena ja kuoli ruotsa-
laisena. Hän oli filosofian maisteri,
lääketieteen tohtori ja matematiikan
professori. Hän toimi opettajana,
kaupunginlääkärinä, runoilijana ja
yliopiston rehtorina. Ja lopuksi hä-
nen suuri elämäntyönsä paloi sodan
melskeissä savuna ilmaan. ☹

Herzog August Bibliothek, Wolfenbüttel

Kansalliskirjasto, kuva Askjo
Palviainen, Yliopiston almanakkoimisto

Herlitzin saksalaiskalenterin
1610 korea kansi, jossa on
Pohjois-Saksan maakuntien
vaakunoita.

Herlitzin kuolinkuukauden,
elokuun 1636 aukeama Herlitzin
ruotsalaisesta almanakasta.

David Herlitz syntyi joulukuussa 1557 Keski-Saksassa. Hänen isänsä oli kaupungin raatimies, perhe oli köyhä ja lapsia oli iso katras. Siksi oli helpotus, kun eräät tuttavat ottivat opinhaluisen Davidin kasvatettavakseen.

Herlitz oli nuoruudessaan kiinnostunut varsinkin taiteesta ja musiikista. Hän huomasi kuitenkin, että niillä on vaikea tienata elantoa, ja siirtyi siksi käytännöllisempään työhön. Taideharrastus säilyi silti läpi elämän, ja Herlitz kirjoitti myöhemmin kaksi laajaa latinankielistä runoteosta.

Herlitz opiskeli kolmessa yliopistossa ja valmistui filosofian maisteriksi ja lääkäriksi. Lääkäriin ammatti olikin sitten hänen pääasiallinen leipäpuunsa vanhuusikään asti. Hän piti omaa praktiikkaa tai toimi kaupunginlääkärinä useassa eri kaupungissa Pohjois-Saksassa.

Välillä Herlitz kutsuttiin Greifswaldin yliopistoon matematiikan professoriksi. Hän opiskeli samalla lisää lääketiedettä ja väitteli lääketieteen tohtoriksi. Hän kirjoitti myös ensimmäisen saksalaisen oppikirjan synnytysopista ja lastentaudeista.

Vuonna 1597 Herlitz oli jonkin aikaa Greifswaldin yliopiston rehtorina, mutta kyllästyi byrokraattisiin

riitoihin. 1600-luvun alussa hän oli pitkään Lyypekin kaupunginlääkärinä. Työ oli raskasta, ja usein hän oli sairaskäynnellä aamuvarhaisesta ilta-myöhään ilman hetkenkään taukoa.

Vuonna 1614, 57-vuotiaana, Herlitz halusi enemmän omaa aikaa. Hän osti talon Stargardin kaupungista Pommerista ja piti siellä yksityistä vastaanottoa, mutta keskittyi pääasiassa kirjallisiin töihin.

Herlitz oli 1600-luvun alkuvuosista alkaen julkaissut tieteellisten töittensä ohella kalentereita ja astrologisia ennustuskirjoja. Kun hänen almanakkansa alkoivat saada kuuluisuutta, Herlitz käännähti almanakat myös ruotsiksi ja sovelsi ne Tukholman horisontin mukaisiksi.

Näin Herlitz kilpaili Sigfrid Forsiuksen kanssa Ruotsin kalentermarkkinoista. Kun Forsius sai jokikin aikaa kuninkaalta erioikeuden almanakkojen tekoon, joutui Herlitz tyytymään Saksan markkinoihin, mutta Forsiuksen kuoltua 1624 Herlitzin almanakat palasivat taas Ruotsiin.

Herlitzin viimeiset vuodet muodostuivat myrskyisiksi. Ruotsin kuningas Kustaa II Aadolf lähti sotaretkelle Eurooppaan vastustamaan katolisten työntymistä kohti Pohjo-

laa. Ruotsalaiset joukot valloittivat 1630-luvun alussa osia Pohjois-Saksasta, mm. Pommerin, ja liittivät ne Ruotsin valtakuntaan. Herlitz huomasi yllätyksekseen, että hänestä oli tullut ruotsalainen.

Sota pyöri Stargardin ympärillä, ja Herlitz yritti sen keskellä viimeistelä elämäntyötään, suurta astrologista kirjaa nimeltään *De triplici Calendario*. Mutta vihollisen piirittäessä kaupunkia lokakuussa 1635 syttyi kaupungissa suuri tulipalo, joka poltti Herlitzin talon, kaikki hänen arvokkaat kirjansa ja myös hänen suuren teoksensa käsikirjoituksen.

Herlitz oli 78-vuotias eikä hän toipunut tulipalon jälkeen enää ennalleen. Hän kuoli seuraavassa elokuussa.

Herlitzin kalentereita julkaistiin kuitenkin edelleen. Hän oli tehnyt laskelmia jo kymmeneksi vuodeksi eteenpäin ja lähettänyt ne onneksi ennen tulipaloa kirjanpainajalleen. Niinpä Herlitzin almanakkoja ilmestyi Ruotsissa vuoteen 1644 asti. Saksassa viimeinen Herlitzin nimellä julkaistu almanakka ilmestyi 1655, yli viisikymmentä vuotta hänen ensimmäisten almanakkojensa jälkeen – ja lähes kaksikymmentä vuotta hänen kuolemansa jälkeen. ☺